

Nose Work -taitojen kouluttaminen

Nose Work on laji, joka sopii kaikenlaisille koirille. Koiran ei tarvitse olla tietyn rotuinen tai kokoinen tai edes helppo kouluttaa. Tämä on todellinen joka koiran laji, sillä se perustuu täysin hajuaistin käyttöön ja koiraeläimen luontaiseen metsästyskäyttäytymiseen. "Vaikka koira ei olisikaan kovin saalisviettin, on metsästyskäyttö aina pinnan alla, ja se saadaan sieltä heräteltyä oikeilla harjoitteilla", vakuutteli yksi lajin kehittäjistä, Ron Gaunt marraskuussa Göteborgissa pitämällään kurssilla. Tällä kolmipäiväisellä kurssilla sain hyvän käsityksen siitä, miten tätä lajia opetetaan sen alkuperäismaassa Amerikassa, ja se vaikutti kiinnostavalta.

Lajin kehittäjät ovat huomioineet hajutyöskentelyn tärkeyden koiran hyvinvoinnille, ja heidän ensimmäisenä tavoitteenaan olikin auttaa tämän ylivoimaisen aktivointikeinon avulla maan tuhansia rescuekoiria. Nose Work -harjoitukset olivat niille mieluista tekemistä, johon ei tarvittu kalliita väli-

neitä eikä poistumista kennelien tiloista. Samalla huomattiin myös, että mielihyvää tuottava tekeminen paransi arkojen koirien itseluottamusta. Samoista syistä toivomme, että laji löytää monet, monet turhautuneet sohvaperunat ja että kotikoiratkin voivat saada iloista tekemistä yhdessä omistajiensa kanssa.

NÄIN OPETUS VOISI RAKENTUA

Ron Gauntin esittelemä koulutustapa on mielestäni parhaimmillaan todella yksinkertaista ja helposti toteutettavissa. Ideaalia kotikoirille!

Nose Workin neljä eri etsimisym-
pääristöä ovat laatikkoetsintä, sisäet-

➤ *Mielihyvää tuottava tekeminen paransi arkojen koirien itseluottamusta.*

sintä, ulkoetsintä ja autoetsintä. Opetus aloitetaan usein laatikoilla, sillä se on ympäristönä yksinkertaisin ja helppo muunnella. Lähdimme siis kurssillani opettamaan muutamille aivan aloitteleville koirille Nose Workin perusasioita seuraavassa järjestyksessä:

- Metsästyskäyttäytymisen herättely – koira etsii ruokaa avoimista laatikoista (n. 5 kpl, yksi–kaksi makupalaa sijaintia vaihdellen).
- Koiran luottamus omaan nenäänsä – ihmiseltä ei kannata kysellä, missä nami on (koiraa voi jopa hiukan harhauttaa tutkimaan jotain tiettyä laatikkoa; siellä ei kuitenkaan ole mitään, vaan koira löytää namin itse haistellen).
- Ongelmanratkaisukyvyyn rakenta-

minen – laatikoilla tehtiin pieniä haasteita, joita koira joutui itsenäisesti ratkomaan.

- Ruokaa piilotetaan muihinkin ympäristöihin – esimerkiksi kirjahyllyihin ja huonekalujen pinnoille, ulos erilaisiin paikkoihin sekä auton koloihin.
- Häiriöt – etsitään ruokaa, vaikka ympärillä olisikin häiriöitä. Tätä yleistetään laajasti.
- Ruoka ja haju yhdessä – kun koira on oppinut etsimään ruokaa tehokkaasti ja se sietää häiriöitä sekä luottaa itseensä, aletaan ruokaan yhdistää Nose Work -haju. Näin haju ehdollistuu tavoitteen mukaisesti.
- Ruoka ja haju samassa pillossa – palkkio tulee oikea-aikaisesti ha-

julta, ja koiraa palkitaan myös kädestä.

- Ruoka häivytetään – ruokaa aletaan epäsäännöllisesti vähentää, ja palkkio tulee ihmiseltä, kuten kokeissa.
- Vain haju – ruoka jätetään pois kokonaan, ja koira etsii vain Nose Work -hajua.
- Suljetut laatikot ja hajun ilmaiseminen – kun koira ei pääse hajulle asti, vahvistetaan käytöstä, jota koira tarjoaa, kuten pysähtymistä, kuonon jättämistä hajun virtauskohtaan tai esimerkiksi maahanmenoa. Varsinaista ilmaisuasentoa ei tarvitse kouluttaa; omistaja on jo aiemmissa vaiheissa oppinut lukemaan koiraa ja näkemään, koska koira on hajulla.

➤ *Kun koira on oppinut etsimään ruokaa tehokkaasti ja se sietää häiriöitä sekä luottaa itseensä, aletaan ruokaan yhdistää Nose Work -haju.*

MENETELMIEN POHDINTAA

”Vanhana naksutinkouluttajana” voin sanoa, että alussa koin epäuskon hetkiä, kun minulle valkeni, miten opetus etenee. Myönnän, että olen edelleen sisimmiltäni naksupuritaani ja olen myös tottunut varomaan ylenpalttista viettien käyttöä, kun tiedän, miten hankala niitä on hallita. Sekin on iskostunut päähäni, että viettien käyttöä seuraa lähes automaattisesti satunnaisten positiivisten rankaisujen käyttämistä juurikin tuosta vaikeasta hallittavuudesta johtuen. Sama paha peikko leijuu houkuttelun yllä. Houkuttelu on usein naksutinkouluttajien mielessä jopa pahempaa kuin vietit, ja tosi naksuttelija sheippaa lähes aina ja kaiken.

Koulutuksen edetessä mietin taukoamatta, kuinka tässä tulee käymään. Milloin rankaiseminen astuu kuvaan? Mutta mitään kamalaa ei tapahtunut, koirat oppivat ja niiden silmiin syttyi palo. Rankaisuja ei käytetty, korkeintaan estämistä, jos koira käytti suutaan tai oli menossa väärään paikkaan.

Nose Work -kokeissa koiran on annettava hoitaa homma ilman ihmisen jatku-

vaa ohjailua. Olemme kouluttaneet vuosia hajuerottelua purkkien avulla, ja toiminta on saatu aikaan aika pitkälti sheippaamalla ja nappaamalla. Monenlaisia koiria on koulutettu erilaisiin tehtäviin ja hyvin tuloksin. Minulle on kuitenkin tullut vastaan muutamia koiria, jotka eivät irtoa omistajasta, vaikka mitä tekisi. Metsästyskäyttämisen ei ole syytynyt, vaan koira kyseele jatkuvasti omistajalta neuvoa.

Erityisesti sienikoiria kouluttaessani olen aina pohtinut, olisiko joku muu keino vielä helpompi. En aio unohtaa purkkeja, sillä sienien syöminen on yksi suurimpia ongelmia, joka liittyy houkuttelemalla kouluttamiseen, ja se on ongelma silloinkin, jos purkeista luovutaan liian aikaisin. Nose Work -koulutukseen edellä kuvaamani tapa sopii mielestäni kuitenkin hyvin. Ruuan käyttäminen aluksi voi olla hyvä keino, kun koiran etsimiskäyttämisen pitää saada uusiin kohteisiin. Siitä voidaan myös nopeasti siirtyä vain hajun etsintään, kun haju on ensin ehdollistettu palkkioon.

Aina kannattaa pohtia erilaisia mahdollisia menetelmiä ja tehdä sitten valinta yksilön ja tavoitteen mukaan.

HAJU = PALKKIO

Seuraava mietintää aiheuttava vaihe on hajun yhdistäminen palkkioon. Ron Gaunt tekee sen laittamalla hajun ja palkkion samaan piiloon vierekkäin tai allekkain, palkkio alimmaisena. Näin koira joutuu haistelemaan ruokaa etsiessään Nose Work -hajua ja saa sitten palkkion. Pavlov on tyytyväinen, puhdasta klassista ehdollistumista! Mutta voiko asian tehdä toisin? Koiralle voi syöttää päivän ruuat kupista niin, että se samalla haistaa etsittävän hajun.

Hajuerottelu on myös paljon käytetty keino, ja osavia erottelun avulla koulutettuja koiria onkin Suomessa runsaasti. Näille koirille ei ole homma eikä mikään opetella uusi haju. Jos vain etsiminen on ripeää ja itsenäistä, ei ole tarpeen muuttaa systeemejä. Jos taas ei ole, voi aina kokeilla Gauntin keinoa ja piilottaa samaan piiloon myös ruokaa tai tarjota koiralle innostavampaa palkkiota. Ruuan avulla koiran saa myös perille hajulähteelle, jos se ilmaisee hajun liian kaukana kohteesta. Jos etsintä on lähinnä vain aktivointia, ei tällä ole merkitystä,

➤ **Ruuan käyttäminen aluksi voi olla hyvä keino, kun koiran etsimiskäyttäytyminen pitää saada uusiin kohteisiin.**

mutta kokeissa on omistajan pystyttävä kertomaan, missä haju on. Jos koira istuu 30 cm:n päässä hajusta, voi piilon paikallistaminen olla vaikeaa.

ILMAISU VAI EI?

Myös ilmaisun opettaminen puhuttaa harrastajia. Ron Gaunt ei opeta koirille erityistä ilmaisukäytöstä. Tätäkin ihmettelin pitkään, mutta toisaalta kun omistaja on katsonut viikkoja ja kuukausia koiraansa, kun se etsii ja löytää ruokaa, pystyy hän kertomaan, milloin koira on löytänyt hajuunlähteen. Siinäkin mielessä ruuan käyttäminen alussa puoltaa paikkansa.

Ilmaisun voi tietenkin opettaa ja kikkaililla sillä vaikka kuinka paljon. Kokeessa on kuitenkin merkitystä, ilmoittaako koira löydön heti, kun se on hajulla, vai vasta kahden sekunnin päästä, kun se on käynyt maahan. Jos yleistystä on tehty liian vähän, koira on väsynyt tai koetillanteessa on muita muuttujia, voi koiralle rakennettu käytösketju jäädä kesken. Jos omistaja on tottunut luottamaan vain ilmaisukäyttöön, tuhraantuu ar-

vokkaita sekunteja, kun omistaja ei "lue" koiraansa, vaan odottaa ilmaisua.

EI VAIN KOKEISIIN TÄHTÄÄVILLE

Vaikka puhun monesti kokeista, pitää muistaa, että Nose Workin perimmäinen tarkoitus on olla hauskaa ja aktivoivaa tekemistä kaikille koirille. Kokeisiin ei ole pakko valmistautua, vaan lajia voi harrastaa omaksi, koiran ja ehkä vieraiden iloksi. Mikä sen hienompaa kuin että oma koira etsii tullikoiran tavoin laattikoita ja ilmoittaa sitten löydöstään tai löytää auton pinnalle sipaistun haju!

Koira on todella helppo opettaa etsimään, ja se vaatii omistajalta vain vähän mekaanisia taitoja. Omistajan ei myöskään tarvitse ohjailta koira, mutta joitakin taitoja kuitenkin tarvitaan. Luoksetulon kouluttaminen on tärkeää. Omistajan tulee myös ymmärtää kriteerin asettelun tärkeys. On helppo tehdä liian vaikeita harjoituksia, joissa koira ei löydä hajua tai ei pysty ratkaisemaan pulmia. Samasta syystä myös hajuais-tin toimintaa ja hajujuon käyttäytymistä

tulisi ymmärtää jonkun verran. Omistajan on tärkeää ymmärtää myös käyttäytymisen ja oppimisen lainalaisuuksia. Koira tekee sitä, mikä on kannattavinta vähimmällä vaivalla. Jos ihminen auttaa koira sen kohdatessa ongelmia, ei koira silloin opi luottamaan nenäänsä vaan ihmisen apuun. Tärkeää on myös muistaa, että Nose Work pohjautuu pal-kitsemiseen: rankaisun käyttö kielletään säännöissäkin.

Harrastipa Nose Workia omaksi ilokseen tai kokeisiin tähdäten, on luvassa kuitenkin monta hauskaa hetkeä sekä tyytyväinen koira ja omistaja!

Kirjoittajasta:

Erkku Kottonen on opiskellut naksutin-koulutusta ja operanttia ehdollistamista mm. Bob Baileyn ja Marie Fogelquistin sekä Tommy Wirénin avustuksella. Nykyisin Erkku toimii Eläinkoulutuskeskuksessa. Omien koiriensä kanssa hän on harrastanut 30 vuoden ajan palveluskoiralajeja, eniten pelastusetsintää sekä nykyisin myös hajujuon keskittynyttä erikoisetsintää.

Biogluomin-valikoima uudistuu. Varmista nivelten optimaalinen toimintakyky!

Laadukas niveltuote sisältää nyt hyaluronihapon lisäksi myös MSM-rikkiä, uusi tuote on nimeltään Biogluomin+!

Biogluominin ainesosat ovat lääkeainelaatua ja vaikuttavat nivelnesteeseen sekä -rustoihin ravintoinjektion lailla.

Valitse koirallesi sopivin, Biogluomin, Biogluomin HA tai Biogluomin+.

Rääkänkatu 9, Hyvinkää
puh. 020 712 1515
webmaster@fysiohealing.fi
www.fysiohealing.fi